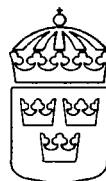

Bostadsutskottets yttrande

1990/91:BoU6y

Vissa förslag i kompletteringspropositionen
avseende bostadsutskottets beredningsområde

1990/91
BoU6y

Till finansutskottet

Finansutskottet beslöt den 2 maj 1991 bereda bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1990/91:150, den s.k. kompletteringspropositionen, jämte motioner i de delar förslagen i propositionen och motionerna faller inom utskottets beredningsområde.

De frågor som rör bostadsutskottets beredningsområde och som aktualiserats genom förslag i propositionen är enligt utskottets bedömning:

- ändringar avseende investeringsbidraget för bostadsbyggande (bil. I:7),
- förslag avseende länsbostadsnämnderna, byggforskningen, småhus-skadenämnden m.m. (bil. II:10),
- besparingsmöjligheter inom länsstyrelserna m.m. (bil. II:12 s. 109–111).

Sammanfattning

I kompletteringspropositionen föreslår regeringen att investeringsbidraget till bostadsbyggande den 1 juli i år skall sänkas från nuvarande bidragsnivå på 9,7 % till 9,0 % i syfte att finansiera ett särskilt bostadstillägg resp. ett särskilt grundavdrag på inkomstbeskattningen för vissa pensionärsgupper. Mot bakgrund av uppgifter som framkommit sedan propositionen lades fram för riksdagen om att kostnaderna för det särskilda bostadstillägget blir avsevärt lägre än vad som ursprungligen beräknades föreslår bostadsutskottet att den nya bidragsnivån i stället bör fastställas till 9,4 %. Anslaget för investeringsbidraget för budgetåret 1991/92 föreslås justeras med utgångspunkt från den föreslagna bidragsnivån.

I de övriga frågor som aktualiserats i kompletteringspropositionen och som behandlas i detta yttrande föreslår utskottet att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag. Det gäller bl.a. frågan om översyn av länsbostadsnämnderna resp. statens råd för byggnadsforsk-

ning. Vidare tillstyrks ett förslag om avveckling av småhuskadenämnden samt vissa riktlinjer för besparingsarbetet vid länsstyrelserna m.m. Samtliga motionsförslag som behandlas i yttrandet avstyrks.

Avvikande meningar (m), (c), (v) resp. (mp) har avgivits angående investeringsbidraget, (m, fp, c) angående länsbostadsnämnderna samt (m) resp. (c) i vissa övriga frågor.

1990/91:BoU6y

Propositionen

I proposition 1990/91:150 föreslår regeringen riksdagen i bilaga I:7 att:

1. godkänna vad som i propositionen förordats i fråga om investeringsbidrag till bostadsbyggande,

2. med ändring av riksdagens beslut (1990/91:BoU12, rskr. 199) till *Investeringsbidrag för bostadsbyggande* för budgetåret 1991/92 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 5 300 000 000 kr.

I bilaga II:10 föreslås riksdagen:

1. godkänna de riktlinjer för omställning och minskning av den statliga administrationen inom bostadsdepartementets verksamhetsområde som anförts i propositionen,

2. godkänna förslaget om avveckling av småhuskadenämnden,

3. ta del av vad som anförts i propositionen om byggnadsforskningens finansiering.

I bilaga II:12 föreslås riksdagen godkänna de riktlinjer för omställning och minskning av den statliga administrationen inom civildepartementets verksamhetsområde som anförts i propositionen. (I detta yttrande behandlas detta förslag endast vad avser länsstyrelserna.)

Motionerna

I detta yttrande behandlas följande motioner väckta med anledning av proposition 1990/91:150:

1990/91:Fi38 av Lars Werner m.fl. (v) vari yrkas

14. att riksdagen avslår regeringens förslag (bilaga I:7) angående sänkt investeringsbidrag för bostadsbyggande.

1990/91:Fi48 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till särskilt investeringsstöd för ekologiskt riktigt byggande i enlighet med vad som anförts i motionen.

1990/91:Fi60 av Elving Andersson m.fl. (c,s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om byggande av allmänna samlingslokaler.

7. att riksdagen med avslag på proposition 1990/91:150 i denna del beslutar att medel till Investeringsbidrag för bostadsbyggande för budgetåret 1991/92 ej skall anvisas under förutsättning att skatteplikten för tillhandahållande av produkter och tjänster i samband med byggande och boende av bostäder samtidigt sänks till 13,64 % fr.o.m. den 1 juli 1991.

1990/91:Fi64 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bostadsfinansieringssystemets utformning och avskaffande av länsbostadsnämnderna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktning och behovet av förstärkning av byggforskningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelse och inriktning av byggverksamheten för utvecklingen på arbetsmarknaden.

Utskottet

Investeringsbidrag till bostadsbyggande

Riksdagen beslutade i december 1990 om införandet av ett investeringsbidrag till bostadsbyggande (1990/91:BoU4). Bakgrunden till beslutet var det tidigare under året fattade beslutet att utvidga mervärdeskatten till en generell och enhetlig beskattning vilket bl.a. innebar att de s.k. reduceringsreglerna som gällt för vissa delar av byggandet slopades vid utgången av år 1990. Investeringsbidraget är avsett att kompensera bostadsbyggandet för de ökade kostnader som av detta skäl följer av ett höjt mervärdeskatteuttag. Bidrag lämnas fr.o.m. den 1 januari 1991 med 9,7 % av de beräknade kostnaderna inkl. mervärdeskatt för bidragsberättigade ändamål enligt de villkor som följer av förordningen (1990:1369) om statligt investeringsbidrag för ny- och ombyggnad av bostäder. Riksdagen har för budgetåret 1991/92 under anslaget B 17 Investeringsbidrag till bostadsbyggande (elfte huvudtiteln) anvisat ett förslagsanslag på 5 500 milj.kr. (1990/91:BoU12).

I kompletteringspropositionen (bilaga I:7) föreslås att investeringsbidraget för bostadsbyggande sänks från nuvarande 9,7 % till 9,0 %. Sänkningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1991 och tillämpas i fråga om projekt för vilka ansökan om bidrag kommer in till kommunen efter ikraftträdandet. Förslaget beräknas medföra en minskning av statens utgifter för investeringsbidrag med ca 400 milj.kr. per helår. För budgetåret 1991/92 beräknas ändringen ge halv effekt. Mot denna bakgrund föreslås att riksdagen med ändring av sitt tidigare beslut (1990/91:BoU12, rskr. 199) till anslaget Investeringsbidrag till bostads-

byggande för budgetåret 1991/92 anvisar 5 300 milj.kr., dvs. 200 milj.kr. mindre än vad riksdagen på förslag av bostadsutskottet tidigare i vår anvisat för ändamålet.

Skälet till att regeringen föreslår en ändring av bidragsandelen för investeringsbidraget anges vara behovet att finansiera vissa insatser för pensionärer med låg eller ingen ATP. Riksdagen har efter förslag av regeringen fattat beslut om att införa ett särskilt kommunalt bostadstillägg i syfte att kompensera denna grupp av pensionärer för boendekostnadsökningar utöver dem som skattereformen medfört (prop. 1990/91:119, 1990/91:SfU19, rskr. 196). Med hänvisning till riksdagens beslut bl.a. beträffande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun för det särskilda kommunala bostadstillägget anges i kompletteringspropositionen att statens andel av kostnaden för tillägget kan beräknas uppgå till 220 milj.kr.

Vidare hänvisas i denna del av propositionen till ett regeringsbeslut om förslag till vissa förbättringar av det särskilda grundavdraget vid inkomstbeskattningen för pensionärer. Förslaget, som lagts fram i proposition 1990/91:185 (s. 10–11), bereds för närvarande inom riksdagen. Inkomstbortfallet vid genomförandet av detta förslag beräknas till 180 milj.kr.

Regeringens förslag angående investeringsbidraget för bostadsbyggande behandlas i tre motioner. I vänsterpartiets partimotion Fi38 yrkande 14 föreslås att regeringens förslag bör avslås av riksdagen. Motionärerna hänvisar bl.a. till att förslaget strider mot en överenskommelse mellan (s) och (v) om det nya bostadsfinansieringssystemet. Det framhålls att investeringsbidraget är avsett att kompensera hela den höjda byggmomsen. Vidare anføres att det särskilda kommunala bostadstillägget blev betydligt billigare för staten än vad som förutsattes i propositionen.

I motion Fi48 (mp) konstateras att regeringens förslag angående investeringsbidraget i huvudsak överensstämmer med de förslag som miljöpartiet tidigare lagt fram i denna fråga. Miljöpartiet förordar en successiv minskning av investeringsbidraget. På ett område anser emellertid motionärerna att ett investeringsbidrag även i framtiden är motiverat, nämligen vad gäller s.k. ekologiskt byggande. I motionens yrkande 5 föreslås att riksdagen hos regeringen begär ett förslag till särskilt investeringsstöd för ekologiskt riktigt byggande. Det anføres att en metod att uppnå detta är att undanta sådant byggande från den föreslagna sänkningen av investeringsbidraget och från eventuella ytterligare sänkningar.

Mervärdesbeskattningen av byggnadsverksamhet föreslås i motion Bo62 (c) sänkas till 13,64 %. I motionens yrkande 7 föreslås — under förutsättning av att förslaget om sänkt mervärdesbeskattning vinner riksdagens bifall — att investeringsbidraget avskaffas och medel till detta ändamål inte anvisas för budgetåret 1990/91.

Utskottet vill anföra följande vad gäller de olika förslagen om *investeringsbidraget*. I en av de aktuella motionerna och i andra sammanhang har kritik framförts mot regeringsförslaget om att kort tid efter införandet ändra bidragsnivån. Åtgärden har bl.a. ansetts olämplig

eftersom den riskerar att ytterligare öka boendekostnaderna i nyproduktionen i ett läge då redan stora kostnadsökningar skett till följd av skatteomläggningen. Vidare har kritik riktats mot att principen att investeringsbidraget fullt ut skall kompensera den höjda mervärdeskatte-nivån på området nu frångås av regeringen. Utskottet har förståelse för den framförda kritiken men anser samtidigt att behovet att finansiera angelägna åtgärder för vissa pensionärsgrupper måste beaktas. I det pressade statsfinansiella läge som fortfarande råder bör således en viss sänkning av bidragsnivån för att tillgodose detta ändamål kunna accepteras. Detta innebär givetvis inte att, som anförs i motion Bo48 (mp), denna sänkning skall ses som ett steg i en successiv minskning av investeringsbidraget.

Vad gäller frågan om vilken bidragsnivå som fortsättningsvis bör gälla har vissa nya uppgifter framkommit sedan kompletteringspropositionen presenterades för riksdagen. Det särskilda kommunala bostadstillägg som ändringen avseende investeringsbidraget delvis är tänkt att finansiera har enligt uppgift visat sig medföra betydligt lägre kostnader för staten än vad som ursprungligen beräknades. Enligt vad bostadsutskottet erfarit är den del av statens kostnader som faller på det kommande budgetåret sannolikt inte större än att en omprövning av det redan beslutade anslaget Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension kan undvaras. Denna fråga ankommer det dock i första hand på socialförsäkrings- och finansutskotten att ta ställning i. Det bör vidare erinras om att det särskilda bostadstillägget är tidsbegränsat och endast utgår under år 1991. Vad som därefter återstår att finansiera är således ett inkomstbortfall årligen på ca 180 milj.kr. till följd av de föreslagna reglerna för särskilt grundavdrag för vissa pensionärer.

Enligt vad som redovisas i propositionen beräknas den föreslagna sänkningen av investeringsbidraget på 0,7 procentenheter medföra en minskning av statens utgifter med ca 400 milj.kr. per helår. Av vad som ovan anförts framgår att i första hand en helårskostnad beräknad till ca 180 milj.kr. behöver finansieras. Med utgångspunkt från samma beräkningsförutsättningar som synes väglett förslaget i propositionen torde således en sänkning av investeringsbidraget med drygt 0,3 procentenheter tillgodose det erforderliga finansieringsbehovet. Bostadsutskottet föreslår mot denna bakgrund att investeringbidraget sänks till 9,4 % i stället för till den av regeringen föreslagna nivån. Detta bör riksdagen med anledning av yrkande 1 i propositionens bilaga I:7 som sin mening ge regeringen till känna. Ikraftträdandet av sänkningen bör ske i enlighet med regeringens förslag.

Med anledning av vad nu förordats bör riksdagen, med ändring av sitt tidigare beslut (1990/91:BoU12, rskr. 199), avseende anslaget Investeringsbidrag för bostadsbyggande fastställa en anslagsnivå som ligger mellan den av riksdagen tidigare beslutade och den som regeringen i kompletteringspropositionen förordat mot bakgrund av sitt förslag om bidragsnivån. Enligt bostadsutskottets uppfattning bör ett anslag på 5 400 milj.kr. anvisas för budgetåret 1991/92. Detta innebär i inte ringa grad en anslutning till yrkande 2 i propositionens bilaga I:7.

Vad bostadsutskottet ovan förordat innebär vid ett bifall från riksdagens sida att regeringens förslag angående investeringsbidraget endast delvis kommer att genomföras. I den mån vänsterpartiets partimotion Fi38 yrkande 14 inte kan anses vara tillgodosedd med vad utskottet förordat bör den avstyrkas.

Vad gäller förslaget i motion Fi48 (mp) yrkande 5 anser utskottet att en ordning med olika bidragsnivåer skulle ställa krav på ett omfattande regelsystem och leda till svåra avgränsningsproblem. Utskottet har vid flera tillfällen framhållit att en inriktning mot s.k. ekologiskt byggande bör understödjas på andra sätt (se t.ex. 1990/91:BoU12 s. 29–33). Motion Fi48 (mp) yrkande 5 bör således avstyrkas.

Förslaget i motion Fi62 (c) om att avskaffa investeringsbidraget hör enligt motionärerna aktualiseras endast under förutsättning att mervärdesskatten för bl.a. byggande samtidigt sänks till 13,64 %. Ett yrkande i samma motion i den senare frågan har behandlats och avstyrkts i ett yttrande av skatteutskottet till finansutskottet. Vid tidigare riksdagsbehandling har motsvarande förslag (c) avslagits. Ett riksdagens ställningstagande i enlighet med skatteutskottets yttrande innebär att skäl saknas att i sak granska förslaget i motion Fi62 (c) yrkande 7. Motionsyrkandet bör således avstyrkas.

Förnyelsearbetet inom den statliga administrationen på bostadsdepartementets område

Översyn av länsbostadsnämnderna m.m.

Riksdagen beslutade i december 1990 om införandet av ett nytt bostadsfinansieringssystem (1990/91:BoU4). Beslutet kan förväntas leda till betydande förändringar av länsbostadsnämndernas organisation, arbetsformer och dimensionering. Mot denna bakgrund har regeringen tillkallat en särskild utredare för att se över dessa frågor. Resultatet av utredningen redovisades den 30 april i år i betänkandet Den framtida länsbostadsnämnden (SOU 1991:43). Vidare arbetar en särskild arbetsgrupp inom bostadsdepartementet med att se över de administrativa styrmedlen inom bostadsfinansieringen. Detta arbete avses vara klart i augusti 1991. I propositionen anges att resultaten av utredningarna kommer att beredas i höstens budgetarbete i samband med en fördjupad prövning av boverket. En förändring av länsbostadsnämndernas organisation, arbetsformer och dimensionering skall sedan ske successivt, dock senast fram till budgetåret 1994/95.

Redovisningen i kompletteringspropositionen av pågående förnyelsearbete avseende länsbostadsnämnderna kommenteras i en motion. I motion Fi64 (c) yrkande 1 föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande i frågan av innebörden att länsbostadsnämnderna kan avskaffas om centerpartiets förslag till nytt bostadsfinansieringssystem genomförs. Detta förslag om bostadsfinansieringen har förts fram i andra sammanhang och bygger bl.a. på att en bassubvention ges för att täcka produktionskostnaderna för en normalbostad.

Som anføres i propositionen kommer införandet av det nya bostadsfinansieringssystem som riksdagen beslutat om att innebära ändrade förutsättningar för verksamheten vid länsbostadsnämnderna. Ändrade krav vad gäller såväl arbetsformer som behovet av resurser kommer att påverka utformningen och dimensioneringen av nämnderna. Utskottet har inte några erinringar mot redovisningen i kompletteringspropositionen av de riktlinjer som regeringen arbetar efter i detta förnyelsearbete. Riksdagen bör således enligt bostadsutskottets uppfattning lämna sitt godkännande avseende *riktlinjerna för omställning och minskning av länsbostadsnämnderna*. Motion Fi64 (c) yrkande 1 avstyrks. Detta yrkande utgår från förslag om ett finansieringssystem som riksdagen vid flera tillfällen avslagit.

Översyn av verksamheten vid statens råd för byggnadsforskning m.m.

Våren 1990 fattade riksdagen ett forskningspolitiskt beslut som innebar att ramarna för den huvudsakliga inriktningen av den statligt finansierade byggnadsforskningen lades fast för den närmaste treårsperioden (se 1989/90:BoU19). Riksdagen gjorde i detta sammanhang även ett tillkännagivande till regeringen bl.a. angående behovet av ytterligare överväganden rörande ansvarsfördelningen inom byggnadsforskningen och formerna för forskningens finansiering. Med anledning av riksdagens beslut har dels gjorts en översyn av verksamheten vid statens råd för byggnadsforskning (BFR), dels genomförts överläggningar med olika parter inom byggsektorn angående byggnadsforskningens finansiering. Regeringen redovisar i kompletteringspropositionen (del II s. 96—99) vissa ställningstaganden mot bakgrund av resultaten från utredningen resp. överläggningarna.

Den särskilda utredaren som tillkallades hösten 1990 med uppgift att utreda vissa frågor om verksamheten vid BFR avlämnade i februari 1991 betänkandet (SOU 1991:23) Ett nytt BFR. Utredningsförslagen, vars huvuddrag återges i propositionen, är i stor utsträckning utformade som riktlinjer för ett fortsatt arbete med att utveckla verksamheten vid BFR. Bostadsministern redovisar i propositionen sin uppfattning om vissa av förslagen. Han framhåller också att det i vissa avseenden kan vara befogat att regeringen närmare anger riktlinjer för hur förändringsarbetet skall bedrivas och preciserar i vilka avseenden organisationen skall ändras. Utredaren har föreslagit att BFR bör kunna fullgöra sina uppgifter med en organisation som innebär ca 30 % färre anställda än i dagens organisation. Regeringen kommer att uppdra åt rådet att planera sin verksamhet efter dessa förutsättningar.

Inga erinringar har i motioner riktats mot denna del av propositionen. Inte heller bostadsutskottet har några invändningar mot att översynen av BFRs verksamhet och organisation fortsätter enligt de redovisade riktlinjerna. Utan att för den skull ta ställning till de enskilda frågor som diskuteras i denna del av propositionen och de förslag som lagts fram av organisationsutredningen anser utskottet att de överväganden som regeringen redovisat kan anses stå i överensstämmelse med

det forskningspolitiska beslut som riksdagen fattade våren 1990. Finansutskottet bör mot denna bakgrund föreslå riksdagen att godkänna de redovisade *riktlinjerna för BFRs verksamhet och organisation*.

I fråga om finansieringen av byggnadsforskningen innebar riksdagens beslut år 1990 bl.a. att överläggningar med berörda intressenter borde tas upp i syfte att uppnå ett större ansvarstagande från byggbranschens sida för den sektorrelevanta FoU-verksamheten. I propositionen finns en redovisning av de resultat som uppnåtts i denna fråga vid överläggningar mellan bostadsdepartementet och företrädare för ett stort antal organisationer inom planerings-, bygg- och förvaltningssektorerna. Det konstateras att propåerna om en ökad medverkan från branschens sida i FoU-finansieringen mötts med en positiv attityd. Samtidigt har inom vissa delbranscher redovisats osäkerhet, hinder eller problem när det gäller att finna former för finansieringen av FoU-stödet.

Regeringens utgångspunkt för överläggningarna har varit att nå ett resurstillskott från sektorn med i storleksordningen 70 milj.kr. per år. En överenskommelse har nåtts om en ökad medverkan från entreprenörsledet i byggnadsforskningens finansiering med 25 milj.kr. Därutöver beräknas insatserna från förvaltningsorganisationerna m.fl. kunna öka med omkring 5 milj.kr. Bostadsministern ser positivt på detta utfall av överläggningarna. Öppningar anses ha skapats för att på litet längre sikt ytterligare öka sektorns insatser. Överläggningarna föreslås fortsätta med sikte på att senast den 1 juli 1993 uppnå den riktpunkt om 70 milj.kr. som satts upp.

Vad gäller inriktningen av de insatser som skall finansieras med resurstillskottet från branschens sida anges det vara naturligt att dessa får sin tyngdpunkt i tillämpad forskning och utvecklingsverksamhet, dvs. i frågor som ligger nära branschorganisationer och företag. Det anses därför vara nödvändigt att finna arbetsformer som tillförsäkrar finansörerna ett inflytande över användningen av medlen.

Bostadsministern gör sammanfattningsvis bedömningen att riksdagens önskemål om ett ökat ansvarstagande från branschen i väsentliga avseenden torde kunna bli tillgodosedda.

Redovisningen av överläggningarna med byggsektorn om byggnadsforskningens finansiering m.m. tas upp i motion Fi64 (c). Motionärerna anför att man i stort delar de bedömningar av överläggningarna som regeringen redovisat. Man förordar dock — i yrkande 2 — att riksdagen gör ett tillkännagivande om inriktningen och behovet av förstärkning av byggnadsforskningen. I tillkännagivandet föreslås understrykas att målet för överläggningarna, dvs. ett bidrag på 70 milj.kr. från byggsektorn, måste nås. Vidare anføres att det nya resurstillskottet utöver vad som anges i propositionen också måste inriktas mot miljöfaktorerna i boendet.

Regeringens redovisning av *överläggningarna med byggsektorn* föranleder utskottet att göra följande överväganden.

Mot bakgrund av vissa överväganden av bostadsutskottet om ansvarsfördelningen inom byggnadsforskningen gjorde riksdagen som ovan redovisats föregående år ett tillkännagivande med bl.a. innebörden att

byggsektorn borde ta ett större finansiellt ansvar för delar av byggnadsforskningen. Bostadsutskottet kan därför med tillfredsställelse notera att överenskommelser om ett sådant ökat engagemang kunnat träffas med delar av sektorn. Liksom bostadsministern anser emellertid utskottet att arbetet med att nå överenskommelser med de delar med sektorn där mera ingående överväganden visat sig nödvändiga bör fortsätta. Utskottet kan också ge sitt stöd till det av regeringen uppsatta målet att senast den 1 juli 1993 uppnå den riktpunkt som satts upp om ett bidrag från sektorn på 70 milj.kr.

Även vad gäller inriktningen av de insatser som finansieras av sektorn gör utskottet samma bedömning som regeringen. Det får således anses vara naturligt att de insatser det här är fråga om i första hand får sin tyngdpunkt i tillämpad forskning och utvecklingsverksamhet, dvs. i frågor som ligger nära branschorganisationer och företag. Förslaget i motion Fi64 (c) yrkande 2 om att resurstillskottet utöver vad som anges i propositionen också skall inriktas mot miljöfaktorerna i boendet anser bostadsutskottet inte böra föranleda ett särskilt tillkännagivande i frågan. Det närmare behovet av insatser på olika områden får förutsättas diskuteras i samband med överläggningarna och i samarbete med övriga intressenter inom byggnadsforskningen. Det får vidare förutsättas ligga i sektorns eget intresse att stor uppmärksamhet ägnas det aktuella området. Redan i dag ägnar exempelvis förvaltningsorganisationerna stort intresse åt faktorer som påverkar miljön i våra bostäder.

Yrkande 2 i motion Fi64 (c) innebär också att riksdagen i tillkännagivandet bör understryka vikten av att regeringens mål om ett bidrag från sektorn till byggnadsforskningen på 70 milj.kr. kan nås. Mot bakgrund av att regeringen i det aktuella avsnittet i kompletteringspropositionen själv gör ett uttalande med denna innebörd kan bostadsutskottet inte anse att ett tillkännagivande i frågan skulle fylla något reellt syfte. Motion Fi64 (c) yrkande 2 bör med hänvisning till vad som ovan anförts kunna avstyrkas. Vad som i propositionen redovisats om överläggningarna angående byggnadsforskningens finansiering bör riksdagen därmed lägga till handlingarna.

Verksamheten vid småhusskadenämnden

Med stöd av lagen (1985:1040) om rätt för en skadenämnd att besluta i vissa frågor om avhjälpande av fukt- och mögelskador, har regeringen överlämnat till en särskild nämnd — småhusskadenämnden — att i vissa fall besluta om avhjälpande av fukt- och mögelskador i småhus och därmed sammanhängande frågor. Nämnden inrättades den 1 januari 1986 i enlighet med avtal om hjälp till småhusägare som fått fukt- och mögelskador i sina hus. Avtalen har staten ingått med Byggtreprenörerna och med Svenska kommunförbundet. För småhus som inte omfattas av avtalen kan stöd till vissa hus utgå från den statliga fonden för avhjälpande av fukt- och mögelskador i småhus enligt bestämmelser som till sin uppbyggnad i huvudsak följer villkoren i avtalen. För småhus som varken omfattas av avtalen eller dessa

bestämmelser har inrättats ett särskilt stöd till reparation av småhus som är högst 30 år gamla och som är allvarligt skadade av fukt och mögel. Bestämmelser om detta stöd finns i 12 § i förordningen (1985:1119) om den statliga fonden för avhjälpande av fukt- och mögelskador i småhus m.m.

Småhusskadenämndens kansli har till uppgift att bereda de ärenden som skall avgöras av nämnden. Nämndens kansli fullgör motsvarande uppgifter åt den statliga fonden. Ansökningar om stöd som skall prövas av styrelsen i den statliga fonden lämnas sålunda in till nämnden och ärendena hos fonden bereds och föredras av personal vid kansliet.

I propositionen framhålls att av de ärenden som nu finns hos småhusskadenämndens kansli avser flertalet sådana hus som vid ansökningstillfället var äldre än tio år och som bl.a. därför inte omfattas av avtalen eller de bestämmelser i fondförordningen som motsvarar avtalen. Endast enstaka ärenden som numera kommer in till kansliet är sådana som skall behandlas enligt avtalen. Mot bl.a. denna bakgrund föreslår regeringen att småhusskadenämnden avvecklas den 31 december 1991. Även övriga berörda parter uppges ställa sig positiva till en avveckling av verksamheten.

De skadefall som kommer in föreslås fr.o.m. den 1 juli 1991 behandlas inom ramen för det statliga stödet till fukt- och mögelskadade småhus. Avtalen föreslås dock tillämpas på ärenden som kommit in före den 30 juni 1991. En avveckling av nämnden bedöms därför kunna ske först den 31 december 1991. I den mån det under tiden den 1 juli 1991—den 31 december 1993 kommer in ansökningar som skulle ha behandlats enligt avtalen, bör det företag som uppfört huset fullgöra sina förpliktelser i huvudsak i enlighet med de nuvarande avtalen.

Småhusskadenämndens kansli förvaltas av en ideell förening. Regeringens förslag förutsätter dels att föreningen avvecklar sitt kansli och att staten inrättar ett motsvarande kansli för handläggning av ärenden hos den statliga fonden, dels att föreningen till det nya fondkansliet överlåter den utrustning som finns hos föreningens kansli. Personalen hos föreningen föreslås erbjudas anställning hos det nya fondkansliet. Förändringen uppges inte medföra några kostnadskonsekvenser för staten eftersom staten redan i dag svarar för kostnaderna för personal och utrustning m.m. vid kansliet.

Regeringens förslag om en avveckling av småhusskadenämnden har inte föranlett några motionsförslag.

Av redovisningen i propositionen framgår att *avvecklingen av småhusskadenämnden* snarast är att betrakta som en följd av den faktiska utvecklingen vad gäller fukt- och mögelskadorna i småhus. Mot bakgrund av att endast enstaka av de ärenden som numera kommer in till småhusskadenämndens kansli behandlas enligt avtalen får enligt bostadsutskottets mening avvecklingen av nämnden ses som en lämplig åtgärd för att bl.a. uppnå administrativa förenklingar och besparingar.

Avvecklingen får givetvis inte ses som att vikten av att vidta åtgärder mot fukt- och mögelskador i bostadshus nu har minskat. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att riksdagen i början av detta år fattat

beslut (se 1990/91:BoU8) om ändrade regler för bidrag till avhjälpande av fukt- och mögelskador i småhus enligt 12 § i fondförordningen. I takt med att stödet enligt avtalen och motsvarande regler kunnat tillämpas på allt färre hus har stödet enligt dessa regler fått allt större betydelse.

Bostadsutskottet anser mot den redovisade bakgrunden att förslaget om avveckling av småhusskadenämnden bör tillstyrkas.

Övriga förslag om byggverksamhet m.m.

I två motioner tas upp frågor som inte har direkt samband med de förslag i kompletteringspropositionen som bostadsutskottet behandlar i detta yttrande. I den ena motionen, Fi60 (c, s), föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande med innebörden att byggande av allmänna samlingslokaler är lämpligt som beredskapsarbete under den rådande lågkonjunkturen. Motionärerna framhåller bl.a. att många projekt kan vara klara för byggstart med kort varsel. Vidare anförs att det finns ett uppdämt behov av allmänna samlingslokaler. Särskilt angeläget är det enligt motionärerna att lokaler som avses samutnyttjas får en hög prioritet när bedömningar av behovet av beredskapsarbeten görs.

Vad gäller *byggande av allmänna samlingslokaler* vill bostadsutskottet anföra följande. Som motionärerna framhåller finns flera faktorer som talar för att ett ökat byggande av allmänna samlingslokaler kan vara befogat av bl.a. sysselsättningsskäl i en situation då läget på byggarbetsmarknaden kräver insatser från samhällets sida. I frågan om de ramar som gäller för stödet till allmänna samlingslokaler fattade riksdagen tidigare årligen ett beslut om att ramarna fick överskridas om det behövdes av sysselsättningsskäl. År 1988 beslutades emellertid att bemyndiganden av detta slag fortsättningsvis inte skulle ges genom separata beslut utan i stället ingå som en del av finansfullmakten. Enligt vad bostadsutskottet erfarit kan även den nu gällande finansfullmakten anses innebära ett bemyndigande för regeringen att, om arbetsmarknadsläget så kräver, besluta om statliga insatser vad gäller bl.a. stödet till allmänna samlingslokaler som går utöver de ordinarie ramar för bidrag till detta ändamål som fastställts av riksdagen. Frågan om finansfullmaktens omfattning får emellertid i första hand anses ankomma på finansutskottet att bereda för riksdagens beslut.

Det kan således förutsättas att regeringen med stöd av finansfullmakten kan besluta om ett utökat stöd till byggande av allmänna samlingslokaler om detta skulle visa sig vara lämpligt av bl.a. sysselsättningsskäl. Mot denna bakgrund kan inte ett tillkännagivande från riksdagen i enlighet med förslaget i motion Fi60 (c, s) anses vara erforderligt. Med anledning av den vikande sysselsättningen på byggområdet bör regeringen utnyttja möjligheten att med stöd av finansfullmakten få till stånd ett ökat byggande.

Även i motion Fi64 (c) diskuteras åtgärder för att hålla uppe byggsysselsättningen. Motionärerna anför att en nedgång i nybyggnadsverksamheten kan förutses utan att regeringen vidtagit några åtgärder för att stimulera ombyggnadsverksamheten. En åtgärd med denna

inriktning som enligt motionärerna redan borde ha beslutats är att sänka den garanterade räntan vid ombyggnad. I motionens yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande med innebörden att en jämn byggverksamhet bör eftersträvas.

Bostadsutskottet delar givetvis motionärernas inställning att tvära kast i *byggverksamheten* bör undvikas. Detta får förutsättas vara en strävan även från regeringens sida också utan ett särskilt tillkännagivande i frågan från riksdagen. Vad gäller frågan om den garanterade räntan vid ombyggnader kommer utskottet inom de närmaste dagarna att ta ställning till konkreta förslag på området. Utskottets ställningstagande i denna fråga kommer att återfinnas i betänkandet 1990/91:BoU20. Vad gäller det nu aktuella förslaget i motion Fi64 (c) yrkande 3 bör det enligt bostadsutskottets uppfattning avstyrkas.

Förnyelsearbetet inom länsstyrelserna

I kompletteringspropositionens bilaga II:12 redovisar regeringen pågående förnyelsearbete inom civildepartementets verksamhetsområde samt begärs ett riksdagens godkännande av de riktlinjer för omställningen och minskningen av den statliga administrationen inom detta område som anförts. Inom bostadsutskottets beredningsområde faller att ta ställning i de frågor som rör verksamheten vid länsstyrelserna. I propositionen (s. 109–111) redovisas ett antal besparingsmöjligheter på såväl kortare som något längre sikt på länsstyrelseområdet.

Inledningsvis hänvisas till vissa möjligheter till administrativa besparingar till följd av reformen med samordnad länsförvaltning motsvarande minst 31 milj.kr. som också redovisades i årets budgetproposition (prop. 1990/91:100 bil. 15 s. 55). Vad gäller den del av besparingen som avser budgetåret 1991/92 var regeringens anslagsförslag för länsstyrelserna beräknat med hänsyn tagen till besparingen. Riksdagen har nyligen beslutat att anslå medel till länsstyrelserna i enlighet med regeringsförslaget.

En nyligen beslutad översyn av organisationsstrukturen inom polisväsendet bedöms för länsstyrelsernas del kunna leda till besparing på förvaltningskostnaderna med sammanlagt ca 15 milj.kr. från och med budgetåret 1993/94.

När det gäller övriga möjligheter till besparingar hänvisas bl.a. till att förenklingar av jordförvärvslagstiftningen kommer att innebära minskade arbetsuppgifter för länsstyrelserna. Vidare bedöms kostnaderna kunna minskas för kungörelseannonsering i dagspressen och genom att vissa arbetsuppgifter överförs från länsstyrelserna till kronofogdemyndigheterna. Kostnaderna för länsstyrelsernas verksamhet med bil- och körkortsregister samt handels- och föreningsregister bedöms kunna minska, bl.a. med ledning av förslag från nyligen avslutade utredningar på dessa områden. En systematisk genomgång av länsstyrelsernas verksamhet med förvaltningsärenden föreslås genomföras i syfte att slopa onödiga regler och föra över viss verksamhet till andra myndigheter. Bostadsministern hänvisar också till vissa överväganden av utredningen om de s.k. stabsmyndigheterna (C 1990:04) om möjligheter-

na att överföra arbetsuppgifter från länsstyrelsernas organisationsnämnd till länsstyrelserna eller andra myndigheter. De redovisade besparingsmöjligheterna bedöms kunna leda till besparingar på sammanlagt ca 50 milj.kr.

Varken i motioner eller i samband med utskottets beredning av detta ärende har invändningar mot de redovisade besparingsmöjligheterna framkommit. Bostadsutskottet anser mot denna bakgrund att riksdagen bör lämna sitt godkännande till att *förnyelsearbetet vad gäller länsstyrelsernas verksamhetsområde* m.m. fortsätter i enlighet med de riktlinjer som redovisats i propositionen.

Stockholm den 21 maj 1991

På bostadsutskottets vägnar

Oskar Lindkvist

Närvarande: Oskar Lindkvist (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Erling Bager (fp), Hans Göran Franck (s), Bertil Danielsson (m), Nils Nordh (s), Rune Evensson (s), Jan Sandberg (m), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (v), Kjell Dahlström (mp), Britta Sundin (s), Berndt Ekholm (s), Rune Thorén (c) samt Sture Thun (s).

Avvikande meningar

1. Investeringsbidraget

Birger Andersson och Rune Thorén (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Investeringsbidrag till bostadsbyggande börjar med "Utskottet vill" och slutar med "Motionsyrkandet bör således avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den uppfattning som förs fram i motion Fi62 (c) om att mervärdeskatten på byggande och boende bör sänkas till 13,64 %. Den höjning av mervärdeskattenivån på dessa områden som infördes vid årsskiftet har kraftigt fördyrat boendet och lett till en onödig byråkratisk bidragshantering. Investeringsbidraget som tillskapades för att kompensera delar av mervärdeskattehöjningen utgör således ett exempel på en onödig rundgång av skattemedel.

Förslaget i motion Fi62 (c) om en sänkt mervärdeskattenivå ankommer det i första hand på skatte- och finansutskotten att bereda för riksdagens beslut. Vid ett bifall till detta förslag bör även motionens yrkande 7 om ett avskaffande av investeringsbidraget vinna riksdagens stöd. Propositionens förslag i fråga om investeringsbidraget kan därmed avstyrkas och riksdagens tidigare fattade beslut om anslaget till Investe-

ringsbidrag för bostadsbyggande kan omprövas. Motionerna Fi38 (v) yrkande 14 och Fi48 (mp) yrkande 5 bör avslås då de inte är förenliga med vad utskottet nu förordat.

1990/91:BoU6y

2. Investeringsbidraget

Jan Strömdahl (v) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Investeringsbidrag till bostadsbyggande börjar med "Utskottet vill" och slutar med "Motionsyrkandet bör således avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet motsätter sig regeringens förslag om en sänkning av investeringsbidraget. Bestämmelserna om investeringsbidraget som endast varit i kraft i några månader utformades med utgångspunkten att bidraget skall kompensera hela den höjda momsen på byggande. Det är inte rimligt att denna princip frångås. Utskottet har för övrigt så sent som för två månader sedan avstyrkt ett annat förslag om en sänkning av investeringsbidraget (se 1990/91:BoU12 s. 74). Riksdagen följde utskottets förslag i denna fråga.

Utskottet vill i sammanhanget också understryka att boendekostnaderna — och då speciellt i nyproduktionen — genom skatteomläggningen och andra ågärder nu nått en sådan nivå att inga ytterligare höjningar kan komma i fråga under det närmaste året. Det är inte heller rimligt att i och för sig angelägna åtgärder, som att ge ekonomiskt svaga pensionärsgupper ett utökat bostadstillägg, finansieras genom förslag som medför hyreshöjningar för andra svaga grupper. Som anförs i vänsterpartiets partimotion Fi38 får denna typ av åtgärder finansieras på annat sätt.

Bostadsutskottet anser sammanfattningsvis att riksdagen med anledning av vänsterpartiets partimotion Fi38 yrkande 14 bör avslå regeringens förslag om investeringsbidrag samt som sin mening ge regeringen till känna vad som ovan anförts. Motionerna Fi48 (mp) yrkande 5 och Fi62 (c) yrkande 7 avstyrks.

3. Investeringsbidraget

Kjell Dahlström (mp) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Investeringsbidrag till bostadsbyggande börjar med "Utskottet vill" och slutar med "Motionsyrkandet bör således avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet vill i den aktuella frågan anföra följande. Införandet av ett investeringsbidrag var en nödvändig åtgärd för att undvika oönskade tröskeffekter i samband med momshöjningen på byggandet. Efter hand kommer emellertid behovet av bidraget att avklinga. Investeringsbidraget riskerar på sikt att snarast bidra till totalt sett höjda bygg- och boendekostnader. En successiv minskning av detta bidrag bör därför komma till stånd. Som anförs i motion Fi48 (mp) bör den av regeringen föreslagna sänkningen av bidragsnivån kunna ses som ett första steg i en sådan avveckling. Mot denna bakgrund bör enligt utskottets mening regeringsförslagen om investeringsbidraget vinna riksdagens bifall.

Bostadsutskottet instämmer vidare i den bedömning som görs i motion Fi48 (mp) att ett investeringsstöd för ekologiskt riktigt byggande bör utgå även när investeringsbidraget i övrigt avvecklas. Som anförs i motionen kan ett ekologiskt byggande trots ett långsiktigt begränsat utnyttjande av olika former av resurser kortsiktigt ändå ge höga boendekostnader. Detta beror till stor del på en felaktig beräkningsmodell där inte tillräcklig hänsyn tas till det "vanliga" byggandets belastning på olika samhälls- och naturresurser.

Riksdagen bör mot den redovisade bakgrunden ge sitt stöd till förslaget i motion Fi48 (mp) yrkande 5 om en beställning till regeringen av ett investeringsstöd för ekologiskt byggande. En metod att utforma ett sådant stöd kan som anförs i motionen vara att helt undanta det ekologiska byggandet från den successiva avvecklingen av investeringsbidraget. Motionerna Fi38 (v) yrkande 14 och Fi62 (c) yrkande 7 avstyrks då dessa förslag strider mot den av utskottet förordade ordningen.

4. Riktlinjerna för omställning och minskning av länsbostadsnämnderna

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c) och Rune Thorén (c) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Översyn av länsbostadsnämnderna m.m. börjar med "Som anförs" och slutar med "tillfällena avslagit" bort ha följande lydelse:

I en gemensam reservation till betänkandet 1990/91:BoU12 har företrädare för m, fp och c lagt fram ett alternativt förslag till det av riksdagen beslutade räntelånesystemet. Bostadsutskottet kommer inom kort ånyo att ta ställning till förslag från dessa partier om att riva upp det tidigare riksdagsbeslutet och i stället anta riktlinjer för ett finansieringssystem utan de olägenheter som räntelånesystemet är behäftat med. Sedan den tidigare riksdagsbehandlingen av frågan har ytterligare fakta framkommit som talar mot att ett räntelånesystem införs.

Vad gäller den fråga som nu närmast är aktuell för utskottet att ta ställning till, dvs. riktlinjerna för översynen av länsbostadsnämnderna, är den i hög grad beroende av riksdagens kommande beslut om bostadsfinansieringen. Det för m, fp och c gemensamma förslaget utgår från sådana förenklingar av lånesystemet att länsbostadsnämnderna kan avskaffas. Ställningstagandet till länsbostadsnämndernas framtid bör således anstå i avvaktan på riksdagsbehandlingen av bostadsfinansieringsfrågan.

Mot den bakgrund som utskottet ovan redovisat bör riksdagen inte lämna sitt godkännande till de av regeringen förordade riktlinjerna för omställning och minskning av länsbostadsnämnderna. Vad bostadsutskottet anfört i denna fråga med anledning av motion Fi64 (c) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Överläggningarna med byggsektorn

1990/91:BoU6y

Birger Andersson och Rune Thorén (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Översyn av verksamheten vid statens råd för byggnadsforskning m.m. börjar med "Även vad" och slutar med "till handlingarna" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i förslaget i motion Fi64 (c) yrkande 2 om att riksdagen i ett tillkännagivande understryker vikten av att det uppsatta målet om ett bidrag från byggsektorn till forskningen på 70 milj.kr. verkligen uppnås. Syftet måste vara att få med alla berörda parter i ett ökat engagemang och ansvarstagande för den framtida byggnadsforskningen. Det är därvid viktigt att finna formen för frivilliga överenskommelser. I riksdagens beslut om byggnadsforskningen våren 1990 angavs lagstiftningsåtgärder på området som ett alternativ om inte ett tillräckligt engagemang kunde uppnås på frivillig väg. Denna möjlighet kvarstår givetvis fortfarande.

Även i frågan om inriktningen av de insatser som skall finansieras med det nya resurstillskottet delar utskottet de synpunkter som förs fram i motion Fi64 (c). Utöver den inriktning som anges i propositionen bör således insatserna även riktas mot miljöfaktorerna i boendet.

Vad utskottet ovan anfört om överläggningarna med byggsektorn med anledning av propositionen och motion Fi64 (c) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Byggande av allmänna samlingslokaler

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Övriga förslag om byggverksamhet m.m. börjar med "Vad gäller" och slutar med "ökat byggande" bort ha följande lydelse:

Förslaget i motion Fi60 (c, s) bör enligt utskottets mening avstyrkas. Något utökat byggande av allmänna samlingslokaler med stöd av statliga medel kan knappast anses vara behövligt. I sammanhanget vill utskottet för övrigt framhålla att en avveckling även av det ordinarie stödet till byggande av allmänna samlingslokaler bör aktualiseras vid lämpligt tillfälle. I motioner (m) och i reservationer (m) till bostadsutskottets betänkanden har flera år förts fram förslag om en avveckling av samlingslokalsstödet. Motion Fi60 (c, s) avstyrks således.

7. Byggverksamheten

Birger Andersson och Rune Thorén (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Övriga förslag om byggverksamheten börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "uppfattning avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Fi64 (c) kan en nedgång i nybyggnadsverksamheten nu förutses. Olika åtgärder måste därför vidtas för att bl.a. undvika en stigande arbetslöshet inom byggsektorn. Utskottet kan mot denna bakgrund instämma i den kritik som motionärerna riktar mot regeringens obenägenhet att fatta nödvändiga beslut, bl.a. i syfte att

stimulera ombyggnadsverksamheten. En sådan åtgärd som snarast måste vidtas är en sänkning av den förhöjda garanterade ränta som tillämpas på ombyggnader. Även i övrigt måste en av utgångspunkterna för bostadspolitikerna vara att upprätthålla en jämn byggverksamhet.

Vad bostadsutskottet ovan anfört med anledning av motion Fi64 (c) yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Investeringsbidraget

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anför:

Vår inställning till investeringsbidraget framgår bl.a. av en reservation till betänkandet 1990/91:BoU12 (s. 142). Där framhålls bl.a. att bidragsformen aldrig borde ha införts. Vidare föreslås att investeringsbidraget avvecklas och att besparingen används som ett bidrag till såväl en generell sänkning av mervärdeskattenivån som sänkta bostadsskatter.

Med tanke på att riksdagen så sent som för en dryg månad sedan avvisade vårt förslag har vi inte funnit det meningsfullt att nu änyo väcka en motion i frågan. Vi avser emellertid återkomma med förslag om minskade subventioner och sänkta skatter inom bostadssektorn.

9. Riktlinjerna för BFRs verksamhet och organisation samt överläggningarna med byggsektorn

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anför:

I samband med att riksdagen våren 1990 behandlade den forskningspolitiska propositionen avgav ledamöter från moderata samlingspartiet en reservation till bostadsutskottets betänkande om byggnadsforskningen som sammanfattar vår inställning i de aktuella frågorna (se 1989/90:BoU19 s. 30—33). Där framhålls bl.a. att:

- sektorforskningsorganens roll måste tonas ned till förmån för en förstärkning av fakulteterna och de vetenskapliga forskningsråden,
- en avveckling av BFR snarast bör inledas och resurserna bör föras över till fakulteterna,
- medelsfördelningen till relevant byggnadsforskning bör ske genom de normala kanalerna inom universitet och högskola.

Vi vidhåller givetvis denna grundläggande inställning till hur byggnadsforskningen bör bedrivas. Det är emellertid inte rätt tillfälle att ta upp dessa förslag om en förnyelse av den statsfinansierade forskningsorganisationen i samband med behandlingen av de svepande formuleringar angående byggnadsforskningen som återfinns i kompletteringspropositionen.

